

СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті зроблено акцент на визначенні сутності й особливостей формування системи управління підприємствами харчової промисловості та етапів її формування на основі процесу системотехніки.

Ключові слова: *система управління підприємством, організація системи, харчова промисловість, структура інформаційних систем, процес системотехніки.*

Економічний стан України в очікуванні другої хвилі глобальної економічної кризи потребує зміни методів і підходів до господарської діяльності підприємств харчової промисловості. У той же час, жорсткість конкуренції сприяє активізації процесів консолідації в різних галузях промисловості, у тому числі й харчовій.

Теоретичні та методологічні аспекти управління підприємствами висвітлюються в працях М.В. Тарасюка, Л.О. Лігоненко, Н.Н. Ушакової, О. Аніскової, Н.В. Капустіної, М.М. Третьякова, Ю.С. Гнатовської, І. Смоліна, О. Березіна, Н. Ткаченко та ін.

Однак урахування специфіки системи управління в харчовій промисловості, створення та функціонування стратегічного партнерства в Україні не має достатньої наукової та методичної бази, особливо в тих питаннях, які стосуються системи управління цими підприємствами.

Мета статті полягає у визначенні сутності, особливостей та етапів формування системи управління підприємствами харчової промисловості на засадах системотехніки.

Зростання динамічності розвитку суспільства, глобалізація та посилення турбулентності зовнішнього середовища викликають потребу в трансформації систем управління підприємствами харчової промисловості.

Виникнення систем управління ініційоване ускладненням зовнішнього середовища та зменшенням її передбачуваності, що обумовлює необхідність формування динамічної рівноваги. Динамічність розвитку суспільства і зовнішнього середовища вимагає своєчасної та адекватної реакції підприємства харчової промисловості на ці процеси. Їх ігнорування або запізніла реакція на них можуть призвести до короткострокових або довгострокових негативних наслідків. Сприяти зниженню негативного впливу турбулентного середовища могло б формування системи управління підприємством харчової промисловості не як процесу, а як системи. Ця обумовлене тим, що система є більш стійкою до зовнішнього впливу. Отже, необхідно сформулювати теоретичну та методичну основу формування системи управління підприємством харчової промисловості.

Умовно всі поняття системи можна поділити на три групи.

До першої групи слід віднести визначення, які розглядають систему як комплекс процесів, явищ і зв'язків між ними, які існують об'єктивно, незалежно від будь-кого. Виходячи з цього, завданням дослідження цього типу системи є її виділення з навколишнього середовища для встановлення її входів і виходів, з'ясування механізму функціонування її елементів, зв'язків з метою подальшого впливу.

Друга група визначень розглядає систему як інструмент, спосіб дослідження процесів і явищ. Отже, орієнтуючись на поставлену мету, система конструюється як абстрактне відображення реальних об'єктів. При цьому саму по собі абстрактну систему розуміють як «сукупність взаємопов'язаних змінних, що представляють ті чи інші властивості, характеристики елементів, об'єктів, які розглядаються в цій системі» [2, с. 71]. Виходячи з цього, таке трактування поняття системи є тотожним поняттю моделі, тобто можна говорити про моделювання системи управління.

Третя група є інтегрованою, тому що являє собою компроміс між першою і другою групами, і в цьому випадку система – це штучно створюваний комплекс елементів (людей, процедур, технологій, теорій та ін.), призначений для вирішення складного організаційного, технічного або економічного завдання.

Тому можна визначити, що об'єкт управління і пов'язаний з ним суб'єкт управління (керуючий пристрій) утворюють систему управління, схему якої подано на рисунку 1.

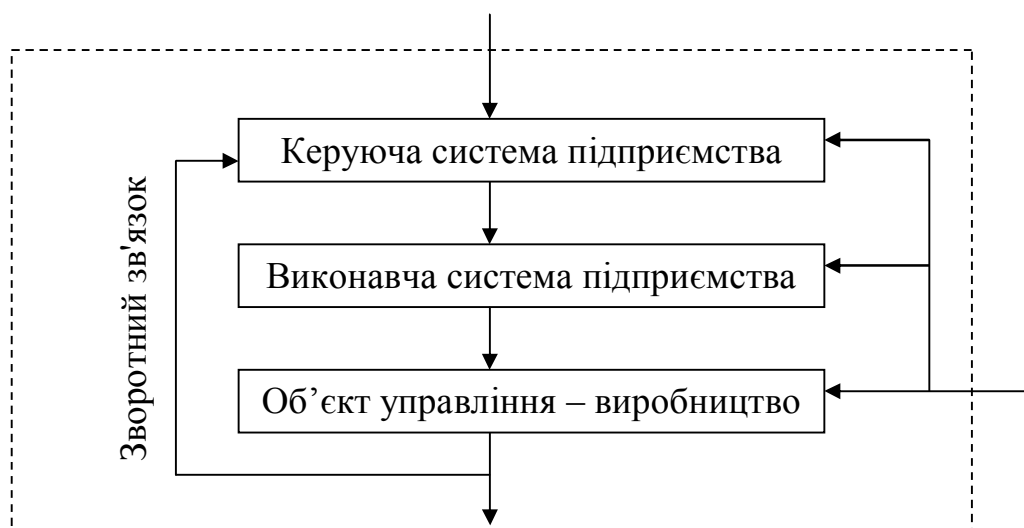

Рисунок 1 – Схема організації системи управління підприємством харчової промисловості

У системі управління підприємством харчової промисловості всі елементи, незалежно від їх функціонального призначення, рівнозначні, оскільки вони є елементами системи.

Блок-схема системи управління підприємством харчової промисловості, на рисунку 2 відображає як об'єкти і суб'єкти системи, так і процеси, що виникають усередині системи, тобто заснована на структурному і процесному підході.

Виходячи з вищевикладеного, необхідно зазначити, що формування системи управління підприємством харчової промисловості ґрунтується на процесі системотехніки та складається з п'яти етапів:

1. Етап системного аналізу, що включає оцінку, визначення та документальне оформлення потреб і можливостей для підприємства харчової промисловості або поліпшення управлінських процесів.

2. Етап системного програмування, який включає визначення поточних цілей на основі варіантів, виявлених у результаті аналізу можливостей і потреб. Сюди також включають планування та складання графіків робіт.

3. Етап системного проектування, який включає реальне проектування загальної системи, її підсистем і компонентів для досягнення оптимальної ефективності й оптимальної економічності.

4. Етап реального впровадження системи управління, який включає матеріальне, інформаційне та структурне забезпечення для формування ефективних і стійких зв'язків між підсистемами.

5. Етап обслуговування системи, що передбачає безперервне підтримання системи в тому вигляді, в якому вона була спроектована та встановлена.

Існують чотири концепції того, як працює підприємство харчової промисловості, приймають рішення в рамках цих підприємств, що і є основою для систем управління.

Основним видом діяльності підприємства харчової промисловості є безперервні робочі процеси виробництва продукції. Вони починаються із запитів покупця і закінчуються тільки тоді, коли покупець задоволений доставленою йому продукцією або наданими послугами відповідно до своїх вимог. Це процеси, де особливу важливість має не тільки те, як добре працює кожна людина, машина та складова організації окремо, але й те, наскільки добре вони працюють разом. Це процеси, де рішення приймаються в масштабах усього підприємства та стосуються багатьох видів взаємодії між її ключовими групами. Таким чином, вони не можуть обмежуватися застосуванням тільки в якомусь одному підрозділі організації.

У цих процесах найкращі рішення щодо контролю за виробництвом – це не ті, які просто допомагають оптимізувати графік контролю за виробництвом на всьому підприємстві, а та робота й рішення, які впливають щонайкраще також на цикли продажу та технічний цикл підприємства.

На такому підприємстві найкраще рішення будується на відповідності даних продукції вимогам покупця, не порушуючи вимог стандартів і технічних умов виробництва. Таким чином, ця концепція управління орієнтована на споживача.

Але досвід показує, що сучасні структури інформаційних систем можуть бути настільки новими, широкими та інтенсивними, що швидко втрачають свою цінність і розпадаються, якщо з самого початку управління ними не здійснюється на системній основі, досить нової, широкої та інтенсивної, щоб забезпечити досягнення очікуваних результатів.

Реалізація програми системи управління в окремих управлінських процесах на підприємстві, таких як потік матеріалів і постачання або планування

продукції, або контроль якості та надійність вимагають проведення двох паралельних етапів.

Перший етап – чітке визначення основних елементів безперервного робочого процесу та процесу прийняття рішення в межах (включаючи і їх взаємозв'язок) усіх основних груп підприємства, які певною мірою стосуються цієї системи.

Другий етап полягає в тому, щоб додати основні обов'язки, відповідні системному управлінню, до робочих процесів з постачання, планування, контролю якості та надійності, перетворивши їх таким чином в управлінське продовження їх системної області в загальному управлінні підприємством.

Цей підхід суттєво відрізняється від більш традиційної функціональної організації, де обов'язки в зазначених компонентах виробництва встановлювалися за вертикальним принципом, тобто тільки в одному робочому сегменті процесу «покупець-покупець». Багато важливих і взаємозалежних елементів в інших сферах діяльності фірми часто тільки широко формулюються (якщо вони взагалі формулюються), а найважливіша взаємодія між цими елементами може бути випадковою, дуже слабкою та важкокерованою.

Системи управління на підприємстві харчової промисловості саме тому стали глибоко продуманими, а також завдяки документальному підтвердженню цих взаємозв'язків системного управління.

Висновки. Отже, управлінська система управління являє собою спосіб, за допомогою якого системний підхід стає реальністю для працівників підприємства як життєво важлива частина їх виробничої діяльності. Зазначені системи – це не просто великий набір даних, як це було в традиційних системах і процедурах, а ключові, постійні елементи праці та інтегровані взаємозв'язки людини, машини і інформації, які роблять цю систему життєздатною та комунікабельною на всьому підприємстві харчової промисловості.

У свою чергу, орієнтація на вимоги споживачів вимагає того, що можна було б назвати горизонтальним (покупець-покупець) завершеним циклом управлінського мислення, а не традиційного управління, яке орієнтується на організацію взаємодії груп вертикальних спеціальностей. Зміни у ставленні з боку керуючих, виникнення яких обумовлене сучасним системним управлінським мисленням, настільки ж важливі, наскільки вони були б такими, якщо керуючий після керівництва певним підрозділом переводився в групу управління всім підприємством харчової промисловості.

Список літератури

1. Капустина Н.В. Организация управления рисками в системе управления предприятиями пищевой промышленности / Н.В. Капустина // Проблемы и перспективы экономики и управления: междунар. заоч. науч. конф., г. Санкт-Петербург, 2012 г., апрель: [материалы]. – СПб.: Реноме, 2012. – С. 45-47.
2. Третьяков М.М. Особенности государственного регулирования пищевой промышленности в условиях неоднородности территориального пространства / М.М. Третьяков, Ю.С. Гнатовская // Вестник ГООТ. Сер.: Экономика и управление народным хозяйством. – С. 71-74.